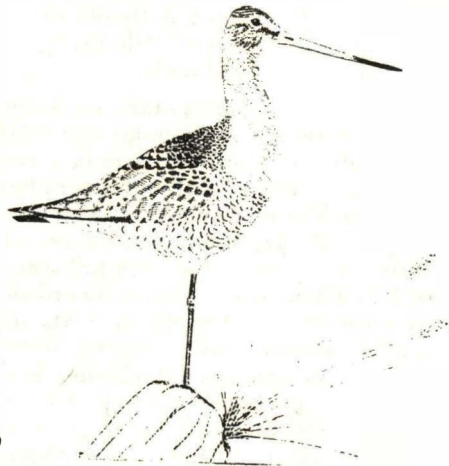

Gemengde vogelgezelschappen

Dick de Jonge

Iedereen die wel eens naar vogels kijkt weet dat vooral buiten de broedtijd veel vogels in groepen leven. De Koekoek, die een uitgesproken solitair is, vormt een van de weinige uitzonderingen hierop. We mogen aannemen dat dit leven in groepsverband in bepaalde opzichten de overlevingskansen van de "groepsleden" vergroot. De mogelijkheden tot het vinden van plekken met grote hoeveelheden voedsel nemen toe met het aantal soortgenoten in de groep. Ook

Grutto

is bij een groep de kans tijdig roofvijanden te ontdekken groter. Wellicht berust de groepsvorming ook op een instinctieve voorkeur die verband houdt met zich veiliger voelen temidden van soortgenoten. Ook bij mensen, die in hun gedrag veel minder dan dieren door instincten (in de zin van: aangeboren gedragspatronen en -neigingen) beïnvloed worden, komt dit voor. Onderzoek heeft namelijk aangetoond (ofwel de opvatting bevestigd) dat velen zich minder onveilig voelen in straten waar ook veel andere mensen lopen (1). Dit zal wel berusten op een aangeboren neiging gecombineerd met ervaringsfeiten. Dat leren door ervaring zou trouwens ook bij dieren een rol kunnen spelen.

Er zijn bij vogels diverse middelen om, vooral bij het opvliegen, het groepsverband in stand te houden: de bekende kenmerkende roepjes van steltlopers (bijv. Tureluur en Zwarte Ruiter) waardoor verwante soorten zich van elkaar onderscheiden, en de vleugelspiegels van eenden, die qua structuur een zekere overeenkomst met vlaggen vertonen.

De groepsvorming bij vogels is kennelijk het duidelijkst en het sterkst onder soortgenoten. Toch komt het ook herhaaldelijk voor dat je individuen van verschillende soorten in elkaars gezelschap ziet. Het meest voor de hand ligt dit bij soorten die fysiologisch met elkaar verwant zijn en ook wat gedrag (in het bijzonder voedselsoort en wijze van foerageren) veel overeenkomst hebben. Het is niet moeilijk daarvoor een paar duidelijke voorbeelden te geven. Zo heb ik herhaaldelijk gezien dat er zich temidden van een grote troep Roeken steeds een of meer paar Kauwtjes ophielden. Ook zag ik vaak dat in een groep Kramsvogels enige Koperwieken zaten. Soms berust de binding blijkbaar op het feit dat het voedselzoekpatroon van de ene soort het foerageren

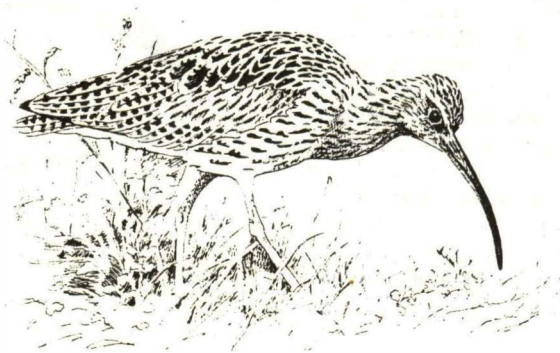
door de andere vergemakkelijkt. Tijdens strenge winters verbleef er in het Amsterdamse Bos een groep van tientallen Sijzen en Barmsijzen die op de hun bekende manier zaden uit elzeppen peuterden. Op de grond werden ze begeleid door een aantal Vinken en Kepen, die zich blijkbaar voedden met de zaadjes die hun hoger werkende verwanten lieten vallen. Als de Sijzen en Barmsijzen opvlogen dan gingen de Vinken en Kepen mee.

Een systematische studie van wat we met een gewichtige term "interspecifieke vogelgezelschappen" kunnen noemen is al in de jaren 60 verricht door een op Terschelling kamperende vogelwerkgroep van de CJN (2).

Daarbij is nagegaan welke soorten steltlopers in elkaars gezelschap voorkwamen op voedselplekken en hoogwatervluchtplaatsen in het Waddengebied. Soorten die daar veel bij elkaar gezien werden waren Rosse Grutto/Wulp, en minder vaak, maar toch regelmatig Kanoetstrandloper/Bonte Strandloper, en Groenpootruiter/Tureluur. Daarentegen werden Wulp/Goudplevier en Goudplevier/Zilverplevier zelden of nooit in elkaars gezelschap waargenomen. Opmerkelijk is daarbij dat er tussen Rosse Grutto en Wulp ondanks hun verschillen in uiterlijk en roep een vrij grote overeenkomst in vliegbeeld bestaat. Verder blijkt dat fysiologische verwantschap (Goudplevier/Zilverplevier) niet hoeft te leiden tot associatie. Vermoedelijk spelen hier verschillen in wijze van voedselzoeken en terreinkeuze een rol.

Een voorbeeld van het gezamenlijk voorkomen van in het geheel niet met elkaar verwante soorten vormt de begeleiding van in graslanden foeragerende Kieviten door groepen Spreeuwen. Het is mogelijk dat het poottrappen van de Kieviten, waardoor wormen naar boven komen, het voedselzoeken door de Spreeuwen vergemakkelijkt.

Dit zijn maar enkele gevallen van het elkaar gezelschap houden door "vogels van diverse pluimage".

Wulp

Het is een nuancering van de stelregel, "Birds of a feather flock together" ofwel "Soort zoekt soort". Ongetwijfeld zullen er andere lezers van de Strandloper zijn die hier ook ervaringen mee hebben, Misschien kunnen ze in een volgend nummer daarvan verslag doen.